

CONSEIL de l'Égalité des CHANCES ENTRE HOMMES ET FEMMES
RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN
RAT FÜR CHANCENGLEICHHEIT ZWISCHEN MÄNNER UND FRAUEN

MEMORANDUM AAN DE FORMATEUR VOOR DE REGERING

I. INLEIDING

De Raad van de Gelijke Kansen voor mannen en vrouwen is een adviesorgaan dat op federaal niveau is gecreëerd en dat bevoegd is om adviezen uit te brengen over de verschillende facetten van de problematiek van de gelijke kansen van mannen en vrouwen. De Raad heeft zich sedert zijn oprichting in 1993 beziggehouden met het opstellen van een overzicht van de obstakels die de wettelijke, reglementaire en feitelijke tenuitvoerlegging van de gelijke kansen van mannen en vrouwen in de weg staan.

De Raad die zowel uit de Commissie Vrouwenarbeid als uit de Emancipatieraad is ontstaan, bestaat uit vertegenwoordigers van de sociale partners, van de verenigingswereld, van de democratische partijen, van sommige federale ministeries alsook uit experts.

De werkzaamheden die hij verricht, de adviezen die hij uitbrengt vormen dan ook een weerspiegeling van de mening van een heel ruim platform van vertegenwoordigers van de voornaamste potentiële actoren in onze maatschappij op het stuk van de gelijke kansen van mannen en vrouwen.

Aan de vooravond van de vorming van een regering meent de Raad kennis te moeten geven van de prioriteiten die hij voor de komende legislatuur wenst aangenomen te zien en wel voor de gebieden die een weerslag hebben op de gelijke kansen van mannen en vrouwen.

Alvorens zich vast te pinnen op bijzondere gebieden, is de Raad vastbesloten de tenuitvoerlegging van de technieken en de structuren te ondersteunen die een geïntegreerde benadering van de gelijke-kansenproblematiek van mannen en vrouwen mogelijk moeten maken en zulks vanuit de overtuiging dat enkel een resolute keuze voor een geïntegreerde aanpak (mainstreaming) het mogelijk zal maken de bestaande ongelijkheden terug te dringen en te voorkomen dat de ten uitvoer gelegde beleidslijnen nog andere ongelijkheden in het leven roepen.

De Raad vraagt dan ook:

1. De opneming in de regeringsverklaring van het principe van een geïntegreerde aanpak van de gelijke-kansenproblematiek van mannen en vrouwen.

Zulks zou kunnen geschieden in de volgende bewoordingen:

“Er zich rekenschap van gevende dat het voor het voortbestaan van de democratie in de Belgische samenleving vitaal is dat mannen en vrouwen versneld werkelijke gelijke kansen krijgen en dat zij op evenwichtige wijze bij de organisatie en bij de werking van die samenleving worden betrokken, verbindt de regering er zich toe de gelijke-kansenproblematiek geïntegreerd aan te pakken.

Er zij in dat verband aan herinnerd dat daartoe voor elke tenuitvoergelegde beleidslijn vooraf en gedurende het gehele tenuitvoerleggingsproces wordt nagegaan welke er de directe en indirecte specifieke weerslag van is voor vrouwen vanuit de invalshoek van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen.”

2. De ontwikkeling van de instrumenten welke die geïntegreerde aanpak mogelijk moeten maken, met name:

- *de versterking van de op federaal vlak voor de tenuitvoerlegging van het gelijke-kansenbeleid van mannen en vrouwen bevoegde administratie (de Dienst gelijke kansen) zodat die haar rol van "expert" voluit kan spelen en in de beste omstandigheden de initiatieven ter integratie van de gelijke kansen in de federale bevoegdheden (met inbegrip van het interdepartementaal comité voor de gelijke kansen) kan begeleiden en coördineren;*
  - *de oprichting van een "interdepartementaal comité voor de gelijke kansen", samengesteld uit vertegenwoordigers van de federale ministeries, dat tot taak heeft, met de hulp van de Dienst gelijke kansen, in te staan voor het nemen en het coördineren van de federale initiatieven op het stuk van een geïntegreerde aanpak van de gelijke kansen van mannen en vrouwen, de analyse- en opvolgingsmethoden voor de maatregelen en de beleidslijnen vanuit een genderperspectief uit te werken en te verspreiden en de federale rapporten of bijdragen samen te stellen voor de internationale rapporten aangaande de gelijke kansen, met inbegrip van die in het kader van de opvolging van de Wereldconferentie van Peking;*
  - *de oprichting in elk federaal ministerie van een comité voor de gelijke kansen, onder de leiding van een vertegenwoordiger van het interdepartementaal comité voor de gelijke kansen en bestaande uit vertegenwoordigers van de grote besturen en uit positieve-actiesambtenaren, waarborgt dat binnen het departement initiatieven voor de tenuitvoerlegging van een geïntegreerde aanpak worden genomen en gecoördineerd. Tevens zorgt het voor het verzamelen en het behandelen van de informatie die uitgaat van het departement en die onontbeerlijk is voor de federale en internationale rapporten, met inbegrip van die in het kader van de opvolging van de Wereldconferentie van Peking.*
3. **De tenuitvoerlegging van een sensibiliserings- en opleidingsplan door de federale overheid op het stuk van de gelijke kansen van mannen en vrouwen en de integratie daarvan in het geheel van maatregelen en beleidslijnen (geïntegreerde aanpak).**

Dat plan dat ten uitvoer moet worden gelegd door het Ministerie van Ambtenarenzaken in samenwerking met de Dienst gelijke kansen, wordt een nuttige combinatie van de beschikbare structuren en middelen, zoals de diverse types van opleidingen en conferenties die worden georganiseerd door het OFO (Opleidingsinstituut van de Federale Overheid) en het netwerk van positieve-actieambtenaren.

II. WERKGELEGENHEID EN TEWERKSTELLING

De dalende trend in de werkloosheidscijfers en de verbetering van de werkgelegenheidsgraad, komen ook ten goede aan vrouwen. Blijvende ongelijkheden vindt men evenwel terug op het vlak van de werkloosheidsgraad van jonge laaggeschoolde vrouwen en op het vlak van de beroeps- en functiesegregatie.

1. Uitvoering van het Belgisch Nationaal actieplan

In het Nationaal actieplan worden de richtsnoeren inzake de bestrijding van de jeugdwerkloosheid en de landurige werkloosheid geconcretiseerd in actieve maatregelen.

Bij de uitvoering van deze maatregelen zal er zorg voor moeten gedragen worden dat vrouwen in dezelfde verhouding aan bod komen als hun aandeel in de werkloosheid. Het vastleggen van streefcijfers is dan ook wenselijk.

2. Beroeps- en functiesegregatie

De segregatie op de arbeidsmarkt is hardnekkig. Bij de overgang van school naar arbeid, en bij de permanente vorming moeten meisjes en vrouwen evenveel kansen krijgen op toegang en doorstroming naar de arbeidsmarkt. Het betaald educatief verlof en de werkervaringscontracten moeten onder andere getoest worden aan dit objectief.

De negatieve effecten van alle vormen van deeltijdse arbeid en loopbaanonderbreking moeten weggewerkt worden.

Deeltijd arbeid niet langer beperken tot bepaalde beroepen en bepaalde sectoren en deeltijd arbeid niet uitsluiten van permanente vorming, kan een stap zijn in de richting van desegregatie. Deze weg moet continu verder geconcretiseerd worden.

III. PRIORITEITEN IN DE POLITIEKE BESLUITVORMING

Ondanks de maatregelen die in de legislatuur 1995-1999 werden opgenomen om de vertegenwoordiging van vrouwen in de politieke besluitvorming te bevorderen, neemt de effectieve en de zichtbare gelijke deelname van vrouwen aan de politieke besluitvorming in te geringe mate toe.

De Raad verzoekt de regering daarom om verdere concrete maatregelen te nemen die de paritaire democratie bevorderen:

- De evenwichtige deelname van vrouwen en mannen op alle besluitvormingsniveaus moet opgenomen worden in het regeerakkoord.*
- In de grondwet wordt het principe van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen expliciet opgenomen opdat de gelijkheid van vrouwen en mannen een blijvende opdracht wordt van de overheid, ongeacht de politieke prioriteiten van de verschillende regeringen.*
- De wet Tobback-Smet van 24 mei 1994 ter bevordering van de evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen moet verfijnd worden opdat vrouwen ook effectief betere toegang hebben tot politieke mandaten. Daartoe moet de wet als volgt worden geamendeerd: de eerste twee plaatsen op verkiezingslijsten en de eerste opvolgersplaats moeten toegewezen worden aan personen van verschillend geslacht: de kandidaten van beide geslachten moeten evenredig verspreid worden op de lijsten.*
- Er moet bij het parlement een ontwerp van wet worden ingediend waarbij het cumuleren van politieke mandaten op alle machtsniveaus wordt beperkt.*

- *Er moet bij het parlement een ontwerp van wet worden geïntroduceerd dat de paritaire samenstelling van zowel federale als gewestregeringen garandeert. (In een overgangsfase kan hierbij eventueel het 1/3 - 2/3 principe worden gehanteerd).*
- *De politieke partijen moeten verder aangemoedigd worden om zowel in de interne partijstructuren als bij de toekenning van mandaten in overleg- en adviesorganen de aanwezigheid en de zichtbaarheid van vrouwen te vergroten. Daartoe moeten in de eerste plaats de gestructureerde politieke vrouwengroepen van de democratische partijen erkend en gefinancierd worden en moeten zij onder meer recruiterings- en opleidingsprojecten opzetten om de toegang van vrouwen tot de politiek te verbeteren.*

IV. MAATREGELEN OP HET GEBIED VAN GELIJKE BELONING EN FUNCTIEWAARDERING

In de voorgaande legislatuur zijn een aantal waardevolle maatregelen genomen op het gebied van gelijk loon voor werk van gelijke waarde tussen mannen en vrouwen. Zo hebben de sociale partners, op aandringen van de overheid, in het interprofessioneel akkoord voor de periode 1999-2000 de verbintenis aangegaan om, in de sectoren waar het functiewaarderingssysteem tot discriminaties leidt, dit systeem te herzien en waar mogelijk te vervangen door een analytisch systeem. Om het belang van deze verbintenis te benadrukken, heeft de regering in de nieuwe wet van 7 mei 1999 op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen een paragraaf m.b.t. beroepenclassificatie laten inschrijven (artikel 13), welke de Koning de mogelijkheid verleent de nodige maatregelen te nemen om te garanderen dat alle beroepenclassificaties in overeenstemming zijn met het beginsel van gelijke beloning.

Bovenvermelde herziening van systemen is momenteel volop aan de gang in de diverse sectoren. Daarbij blijken zich in de praktijk een aantal obstakels voor te doen. Zo is er in nogal wat sectoren een gebrek aan inzicht op het gebied van invoering van een analytisch systeem. Uiteraard kan altijd een beroep worden gedaan op een extern consultancybureau voor de praktische uitvoering van een (analytisch) functiewaarderingproject, maar dit kost al gauw over de 20 miljoen BEF / 495.787,05 EUR en niet alle sectoren beschikken over de nodige middelen om dit te financieren.

Omdat zij de realisatie van gelijk loon voor werk van gelijke waarde en de daarmee verband houdende herziening van sectorale functieclassificaties als absoluut prioritair beschouwt, vraagt de Raad Gelijke Kansen dat in de komende legislatuur binnen de administratie het nodige personeel wordt opgeleid en/of aangeworven voor de begeleiding van de sectoren op het gebied van functiewaardering. Bijkomend vraagt de Raad eveneens dat de nodige middelen worden vrijgemaakt om de invoering van een analytisch systeem geheel of ten dele te financieren in die sectoren waar onvoldoende middelen aanwezig zijn.

1. Maatregelen op het gebied van ongewenst seksueel geweld op het werk (OSGW).

In de wet van 7 mei 1999 op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen is in artikel 5 de mogelijkheid opgenomen voor de Koning om nadere maatregelen te nemen ter bestrijding en preventie van OSGW. Momenteel staat de regelgeving inzake OSGW in de privé-sector ingeschreven in een koninklijk besluit van 18 september 1992, welke evenwel een te beperkte wettelijke basis heeft om een efficiënte naleving van de regels inzake OSGW in te praktijk te garanderen. De Raad vraagt dan ook met aandrang dat in de komende legislatuur bovenvernoemd koninklijk besluit inzake OSGW zou worden vervangen door een nieuw, meer uitgebreid koninklijk besluit, die zou zijn gebaseerd op voornoemd artikel 5 van de wet van 7 mei op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen.

2. Omzetting van richtlijn 97/80/EG inzake de bewijslast in gevallen van discriminatie op grond van het geslacht

Met de wet van 7 mei 1999 werd bovenvermelde richtlijn 97/80/EG ten uitvoer gelegd voor wat betreft de bevoegdheden die tot de federale overheid behoren. Ten aanzien van de communautaire bevoegdheden (met name beroepsopleiding, beroepskeuzevoorlichting, bij- en omscholing, sociale promotie, ambtenarenstatuut gemeenschappen - gewesten) is voormelde richtlijn evenwel nog niet omgezet.

Vermits de termijn voor omzetting van de richtlijn 97/80/EG ten einde loopt in de komende legislatuur (met name op 1 januari 2001), vraagt de Raad dat met de communautaire overheden overleg zou worden gepleegd teneinde een tijdige en volledige omzetting van bedoelde richtlijn mogelijk te maken.

3. Hervorming van de wet van 20 juli 1990 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in organen met adviserende bevoegdheid

Hoewel zij de doelstellingen van de wet van 20 juli 1990 volledig onderschrijft, merkt de Raad op dat zich in de praktijk heel wat toepassingsproblemen voordoen, ondermeer doordat de wettekst in 1997 werd aangevuld zonder dat een duidelijke coördinatie tot stand kwam tussen de reeds bestaande tekst en de nieuw ingevoegde bepalingen.

Met name wijst de Raad erop dat een oplossing moet worden gevonden voor de volgende problemen:

- *een duidelijke afbakening van de toepassingsvoorwaarden van de wet en meer bepaald, een duidelijke definitie van wat moet worden verstaan onder «in hoofdzaak advies verlenend»;*
- *een duidelijke regel inzake evenwichtige voordrachtsprocedure voor adviesorganen die een gemengde voordracht kennen (d.w.z. met kandidaten deels voorgedragen door externe organismen en deels door één of meerdere bevoegde ministers);*
- *een duidelijke definitie van wat moet worden verstaan onder «leden» waarop het 2/3de-quotum van artikel 2bis moet worden toegepast (enkel op de effectieve leden, op de effectieve en de plaatsvervangende leden samen, of afzonderlijk op de effectieve én op de plaatsvervangende leden).*

V. GELIJKE KANSEN EN HET GEZINSBELEID

Het doel van een gezinsbeleid in een gelijke-kansencontext bestaat erin eensdeels een zo groot mogelijke gelijkheid na te streven voor alle leden van het gezin- en dus voor alle kinderen aan de ene en de beide ouders aan de andere kant- en anderdeels de diverse wijzen van samenleven met een partner, inzonderheid de echtparen en de homoseksuele of heteroseksuele samenwonenden, zo gelijk mogelijk te behandelen.

Tijdens de studiedag "Gezin(nen) in beweging" van de Raad op 11 juni 1998, is gebleken dat een groot aantal problemen nog steeds de gelijke behandeling van de echtelieden en/of ouders in de weg staan, inzonderheid op het stuk van de gezinsverantwoordelijkheden, de fiscaliteit, de sociale bescherming, het burgerlijk recht.

Mocht er een andere studiedag worden gewijd aan een analyse van de gelijke behandeling van de kinderen dan zouden even grote ongerijmdheden blijken: de fiscale aftrek voor kinderen ten laste is interessanter naarmate het inkomen van de ouders hoger is; bovendien veroorzaken zij een ongelijkheid tussen de kinderen. Ook de kinderbijslag wordt gekenmerkt door ongelijkheden en niet enkel tussen de bestaande regelingen (de ongelijke bijdrage van de ouders tot elk van die regelingen is voldoende bekend) maar ook tussen de kinderen volgens leeftijd, rang, sociale status van de ouders (verhoogde kinderbijslag voor wezen, kinderen van werklozen, enz...).

De Raad van de gelijke kansen vraagt de Regering een krachtadig beleid te voeren ten einde gelijktijdig in alle domeinen ten behoeve van alle gezinsleden een gelijke behandeling te waarborgen. In de domeinen van de sociale zekerheid en de fiscaliteit dient dit alleszins te geschieden via een grotere individualisering van de verantwoordelijkheden op het stuk van de financiering van de sociale bescherming en de fiscale afhoudingen en via een individualisering van de sociale rechten.

Een gezinsbeleid moet vanuit de invalshoek van de gelijke kansen op het stuk van de opvoeding van de kinderen tevens voor een billijkere taakverdeling zorgen tussen de gezinsleden en de overheid. In het beleid tot "verzoening van de beroeps-, gezins- en maatschappelijke verantwoordelijkheden" moet tevens de klemtoon komen te liggen op een gelijke verdeling van die verantwoordelijkheden. De overheid moet energiever op treden in allerhande vormen van dienstverlening ten behoeve van de gezinnen (kinderopvang, buitenschoolse activiteiten, opvang van zieke kinderen, enz...) alsook ten behoeve van personen die omwille van een handicap of hoge leeftijd niet langer autonoom voor zichzelf kunnen zorgen.

VI. INDIVIDUALISERING VAN DE RECHTEN INZAKE SOCIALE ZEKERHEID EN INZAKE FISCALITEIT

Twintig jaar geleden heeft de regering de werkloosheidsuitkeringen gekoppeld aan het aantal bedrijfs- of vervangingsinkomens in het gezin: zij heeft de categorieën gezinshoofd, alleenstaande en samenwonende gecreëerd, de werkloosheidsuitkeringen van die twee laatste categorieën verlaagd en de langdurig werklozen onder de samenwonenden uitgesloten.

De vrouwenbewegingen verzetten zich tegen dat soort van aparte en discriminerende behandeling van mannen en vrouwen op grond van hun huwelijkse staat (80 % van de (langdurig werkloze) samenwonenden zijn vrouwen).

Het debat over de individualisering van de rechten werd aangegaan.

Vandaag is er nog niets veranderd, wel in tegendeel: de beginselen van het "gezinsgebonden karakter" van de werkloosheidsreglementering zijn bevestigd en uitgebreid tot de ziekteverzekering, de reglementering m.b.t. de minder-validen.

De Europese Commissie heeft deze vorm van indirecte discriminatie willen bestrijden:

- *het 2de actieprogramma voor de gelijke kansen (1986-1990) vraagt dat de Lidstaten een individualisering van de rechten zouden waarborgen met het oog op het wegwerken van de indirecte discriminaties ;*
- *het Witboek van 1993, Groei - Concurrentievermogen - Werkgelegenheid, beveelt de Lidstaten aan erop toe te zien dat de fiscaliteit en de sociale zekerheid een weerspiegeling vormen van het feit dat mannen en vrouwen als individu actief een baan moeten kunnen zoeken en hun gezinsleven met hun arbeidsleven moeten kunnen verzoenen en iedere fiscale en sociale maatregel uit de weg te ruimen die discriminerend zou kunnen zijn en die voor de gelijke participatie van de vrouwen op de arbeidsmarkt ontradend kan werken ;*
- *het Witboek van 1994, Europees Sociaal Beleid: toekomstige acties voor de Unie vraagt de Commissie voorstellen te doen om de discriminaties uit de weg te ruimen en de rechten te individualiseren ;*
- *een ontwerp voor een aanbeveling is uitgewerkt en vervolgens heeft de Commissie een studie uitgevoerd naar de sociale en fiscale aspecten en de individualisering waaruit is gebleken dat het noodzakelijk is de sociale transfers aan te passen aan de realiteit van de hedendaagse gezinsmodellen.*

De Raad Gelijke Kansen heeft zich herhaaldelijk uitgesproken voor het behoud van de beginselen die aan de sociale zekerheid ten grondslag hebben gelegen: een sociale verzekering, op basis van bijdragen, een correcte herverdeling van de uitkeringen op individuele basis (zie in dat verband vorig memorandum (1995) ten behoeve van de formateur, sociale-zekerheidssteekkaarten, aanbeveling over de hervorming der pensioenen). De Raad is er onvermoeibaar blijven op wijzen dat een individualisering van de rechten de sociale zekerheid opnieuw financierbaar zou maken.

De individualisering van de rechten in de sociale zekerheid en in de fiscaliteit blijft actueel. De bedragen van sommige uitkeringen liggen onder de gewaarborgde levensminima zoals vastgelegd in de reglementering aangaande de bijstandsuitkeringen en de eis blijft dus relevant. De Raad vraagt dan ook dat de regering uitdrukkelijk in de regeringsverklaring zou opnemen dat in de sociale zekerheid op het stuk van de uitkeringen, niet langer wordt uitgegaan van de gezinstoestand van de rechthebbenden en met name van het bestaan van een volwassene "ten laste" (m.a.w. zonder bedrijfsinkomen) maar wel van de reële draagkracht van elkeen op het stuk van de sociale zekerheid.

De gelijke kansen van elkeen moeten worden gewaarborgd zodanig dat de door een individu gekozen gezinsvorm geen invloed heeft op zijn/haar sociale rechten.

De Raad oordeelt echter dat de rechten van zij die thans afgeleide rechten genieten moeten worden gevrijwaard. De individualisering moet geleidelijk aan gebeuren zonder dat zulks leidt tot nieuwe vormen van precarisering.

In dat verband herinnert de Raad er samen met de Europese Commissie aan dat de strijd tegen de armoede moet verlopen via de toegang tot een "passende" dienstbetrekking, m.a.w.

duurzaam en bezoldigd, waardoor het mogelijk wordt een fatsoenlijk bestaan op te bouwen (zie tekst tewerkstelling en arbeid)

Uitgaande van diezelfde analyse en diezelfde beginselen vraagt de Raad een analoge hervorming van de fiscaliteit met het oog op de geleidelijke individualisering van de fiscaliteit.

VII. SITUATIE EN PREVENTIE VAN FYSIEK EN SEKSUEEL GEWELD

Uit onderzoek van het Limburgs Universitair Centrum van 1998 naar de aard, de omvang en de gevolgen, de risicofactoren en de protectieve factoren van fysiek en seksueel geweld¹ blijkt dat ervaringen met fysiek en seksueel geweld ernstiger worden naarmate men meer vormen van geweld meemaakt, dat het risico op geweld in gezinsrelaties zeer groot blijft, dat mannen de belangrijkste geweldplegers zijn en dat er geen geweldvrije leeftijden zijn. Dit onderzoek toont een stijging van het aantal vrouwen dat toegeeft dat ze geweld meemaakten, zowel wat betreft fysiek als seksueel geweld en er is vooral een opvallende stijging van het partnergeweld.

Door deze studie wordt een denkwijze aangereikt waarmee ook iets aan de omvang van het geweld kan gedaan worden.

De Raad is van mening dat naast de aandacht voor de slachtofferopvang ook meer aandacht moet besteed worden aan de preventie van geweld. Er moet voor gezorgd worden dat mensen minder geweld naar zichzelf en naar anderen gebruiken. Het beleid kan zich richten op het promoten van sociale vaardigheden, op het verspreiden van correcte informatie over geweld, op het respect voor het zelfwaardegevoel van mensen. Er kan op verschillende domeinen gewerkt worden zoals: stressbestrijding op het werk, aanleren van communicatieve vaardigheden op school e.d. Een integrale aanpak van preventie van fysiek en seksueel geweld is dus noodzakelijk.

1. Detectie van fysiek en seksueel geweld.

De detectie van fysiek en seksueel geweld, door familieleden, vrienden, (huis)artsen of op scholen door PMS of door de leerkrachten spelen een belangrijke rol in het voorkomen en/of stoppen van dit geweld.

De Raad vraagt dan ook maatregelen om deze problematiek voldoende kenbaar te maken bij de bevolking en bij specifieke beroepsgroepen in het bijzonder.

2. Slachtofferopvang.

Een goede coördinatie van de eerste hulpverleningsinstanties en voldoende kennis van de problematiek en de genomen beleidsmaatregelen terzake is noodzakelijk om secundaire victimisering uit te sluiten. Het verzekeren van een goede slachtofferopvang blijft trouwens een permanente opgave voor het beleid.

De Raad vraagt van de Regering dan ook verder de volledige steun aan het Nationaal Forum voor het slachtofferbeleid opdat dit forum zijn doelstellingen zou kunnen blijven verwezenlijken.

¹ Bruynooghe R., Noelanders S., Opdebeek S. 'Geweld ondervinden, gebruiken en voorkomen' - Brussel, 1998

Zowel wat betreft de detectie van fysiek en seksueel geweld als wat betreft de slachtofferopvang vraagt de Raad verder aandacht te hebben voor het uitwerken/installeren/sensibiliseren van het lessenpakket "fysiek en seksueel geweld" in de opleiding van artsen, verplegers, sociale hulpverleners, politiebeambten, juristen en onderwijzers en een systematische voorlichting en deskundigheidsbevordering van deze groepen.

3. De bewijsvoering.

De bewijsvoering betreffende fysiek en seksueel geweld kan specifieke problemen met zich mee brengen. De recent vernieuwde seksuele agressie wet en de medische attesten kunnen daarbij zeer belangrijk zijn.

De Raad vraagt dan ook een permanente aandacht voor deze specifieke middelen en de daaraan verbonden onderzoeksprocedure.

4. Psychisch geweld.

De Raad stelt vast dat een groot aantal personen, waarvan het merendeel vrouwen, het slachtoffer is van stalking, strafbaar gesteld door de wet van 30 oktober 1998.

De Raad vraagt dan ook maatregelen m.b.t. deze vorm van psychisch geweld, vooral wat betreft preventie en opvang van slachtoffers.

De Raad vraagt daarenboven dat er naar analogie met wat er op dit vlak reeds in Duitsland gebeurde, een studie zou worden uitgevoerd naar de situatie van mindervalide vrouwen en mogelijk geweld op hen gepleegd.

Naast de opvang van slachtoffers vraagt de Raad ook aandacht voor daderopvang.